

FOLKE VIRKE



August - September - Oktober 2019

Dannebrog - mere end et flag



www.folkevirke.dk



Dannebrog i et jubilæumsår

3

Af museumsdirektør Mette Skougaard og
forskningschef og museumsinspektør
Thomas Lyngby, begge Det Nationalhistoriske
Museum på Frederiksborg



Dannebrog som symbol for Danmark

Af historiker og forfatter
Hans Christian Bjerg

10

Myten om Danne- brog og de baltiske korstog

Af cand. pæd.
Jeanne Bau-Madsen

18





FOLKEVIRKE

Social, kulturel og politisk oplysning

Udgivet af oplysningsbevægelsen
FOLKEVIRKE

Oplag: 1.200 . ISSN 0015-5845

**Deadline for næste nummer:
15. oktober 2019**

Bladet kan kun bestilles ved direkte henvendelse til:

Folkevirkes kontor

Niels Hemmingsens Gade 10, 3. sal
1153 København K
Tlf. 33 32 83 11
E-mail: folkevirke@folkevirke.dk
www.folkevirke.dk

Dette nummer koster i styksalg
kr. 60 + porto.

Særpris for klassesæt.

Bladabonnement kr. 210 + porto pr. år

Medlemskab kr. 400 pr. år

Beløbene kan indbetales på

Folkevirkes konto:

Reg.nr. 7031 . Kontonr. 1099538

Redaktion

Annemarie Balle (ansvarshavende)
Firkløvervej 1
2400 København NV
Tlf. 51 51 24 20

Forretningsudvalg

Formand: Annemarie Balle

Næstformænd:

Jeanne Bau-Madsen

Mona Jensen

Kasserer: Tove Hinriksen

Ulla-Brita Gregersen

Karen Hallberg

Ulla Lunde Hansen

Katina A. Rasmussen

Tove Kristensen

Lene Lund

Britta Poulsen

Susanne Tarp

Tryk og layout

Aars Bogtryk & Offset, tlf. 98 62 17 11

E-mail: aarsbogtryk@aarsavis.dk

Layout: Louise Christensen

Genrefotos: www.colourbox.dk

FORENINGEN AF
DANSKE KULTUR-
TIDSSKRIFTER



Dannebrog – mere end et flag

I 800 år har Dannebrog vajet over Danmark. I de første mange år som »kongens flag«, men i de seneste par hundrede år har det i stigende grad været »Folkets flag«.

Private borgere har brugt det, når mærkedage har skullet markeres. Dannebrog har ikke kun været hejst på havens flagstang, men har også været sat i lagkagen, hængt på juletræet og været brugt til at vifte med, når familien er kommet hjem fra en rejse i udlandet eller i forbindelse med fødselsdage.

I de senere år er Dannebrog også i stigende grad blevet brugt ved sportsbegivenheder.

Dannebrog markerer ikke kun et dansk territorium, men fylder også de fleste danskere med følelser og minder, der-

for reageres der også voldsomt på, når Dannebrog bliver brændt af i en demonstration, sådan som det skete under Muhammed-krisen.

I dette temanummer fortælles ikke kun om myten om Dannebrog, der faldt ned fra himlen for 800 år siden, men også om den betydning, som Dannebrog har haft gennem historien og for en række danskere.

I Danmark er der ingen flaglov, men der findes en række regler for, hvordan og hvornår man må flage med Dannebrog. Sidst i dette temablad ridses en række regler for brugen af Dannebrog op.

God læselyst og på gensyn i Folkevirke!

Annemarie Balle, redaktør

INDHOLD

Dannebrog i et jubilæumsår	3
Dannebrog som symbol for Danmark	10
Dannebrogs historie i årstal.	15
Flagsang ved Dannebrog 800 årsdag	17
Myten om Dannebrog og de baltiske korstog	18
Dannebrog som nationalsymbol	21
Folkevirke fortsætter spændende møderække: Hvorfra kommer forandring?	
Hjortebrøl, kongejagt og spætteliv.	26
Folkevirkes BB-lejr 2019: Generationstræf fyldt med herlige oplevelser	27
Tur til Rungstedlund – Karen Blixen Museet	
Kvinder og karriere	28
Boganmeldelse: Berigende fællesskaber.	29
Arrangementskalender 2019.	30
Folkevirke til kultur møde på Mors: Demokratisk dannelse uden kvinder?	32

Forsidefotos:

Øverst: I anledning af Dannebrog 800-års fødselsdag har Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg og Tallinn Bymuseum arrangeret en ny udstilling i Tallinn. Udstillingen blev åbnet af H.M. Dronningen på Valdemarsdag. Foto: Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg. Nederst t.v.: En episode fra soldaternes hjemkomst til København 1849. Under treårskrigen (1848-51) blev det klart demonstreret, at opfattelsen af Dannebrog havde forskudt sig, og at danskerne opfattede flaget som hele nationens. Malet af David Monies, 1850. Udsnit. Foto: Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg.

Nederst t.h.: Valdemar Sejrs Kongefrisen i Sankt Bendts Kirke, Ringsted. Foto: Wikipedia.



Åbning af »Dannebrog og Estland 1219-2019« i Tallinn. Yderst til venstre ses museumsdirektør Mette Skougaard, Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg. Foto: Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg.

Dannebrog i et *jubilæumsår*

Af museumsdirektør Mette Skougaard og forskningschef og museumsinspektør Thomas Lyngby, begge Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg

Danskernes udbredte brug af deres flag vækker opsigt hos udlændinge. Her i landet har mange flagstænger, og de hejser jævnligt Dannebrog på såvel officielle flagdage som i private anledninger. Dertil kommer de mange andre steder, hvor man dagligt ser afbildninger af Dannebrog i alle mulige sammenhænge. I de fleste andre lande er flaget først og fremmest noget, der vajer over statens bygninger. Vores brug af flaget er så selvfølge-

lig og integreret, at vi måske dårligt tænker over, hvad vi mener med det. Men Dannebrog er helt indlysende forbundet med stærke følelser og idéer, som har betydning for vores identitet – både den fælles og vores personlige. I år, hvor vi fejrer vores flags fødselsdag, er det oplagt at få et større indblik i de historier og værdier, der knytter sig til vores flag; historien om, hvordan vores flag har været brugt, og hvad flaget betyder for os i dag.

800-års fødselsdagen

Vores flag har ikke bare sit eget, ældgamle navn – det har også sin

egen legende, der fortæller, hvordan det blev danskernes flag – en legende, som måske rummer en kerne af sandhed, og som under alle omstændigheder knytter sig til en begivenhed, der virkelig har fundet sted, og som var historisk skelsættende, slaget ved Lyndanisse i 1219. Den danske konge og den katolske kirke førte sammen kors-tog mod de folkeslag omkring Østersøen, der endnu var hedenske. På den måde blev både kongens magt og kirkens udbredt. Estland blev som en konsekvens af slaget regeret af danske konger indtil 1346, og Estland blev kristnet vestfra – og ikke østfra af den ortodokse kirke.

Det betyder Dannebrog for mig



Jørgen
Wibskov,
Farmington,
Missouri,
USA

Kærlighed til Danmark og hejser det gerne i mit sind

Jeg bor i USA. En dansker i Missouri.

Efterhånden er det længe siden, jeg tog hjemmefra. Jeg er ikke amerikaner, men en dansker, som bor i udlandet og med en uforsmindet tilbøjelighed til danskhedens symboler.

Dannebrog har med danmarkshistorien at gøre, synes jeg. »Flaget« med folk.

Dannebrog har i min tanke altid været forbeholdt det officielle Danmark, men flaget har været allemandseje. Når jeg oplever, at der flages med det røde og hvide, er det oftest det almindelige danske flag, jeg ser. Det, som alle må bruge i Danmark.

Mens jeg var barn og ung i Danmark, brugte min familie flaget meget. Og det gjorde naboerne også. Flaget blev brugt til alle de sædvanlige mærkedage, men især når der skulle markeres mærkedage i familien. Min far lærte mig hele molevitten om flagkultur. Det var iklædt noget militært, måske, men havde nok allermest snerten af kærlighed til landet i sig. Den kærlighed til Danmark, jeg selv aldrig vil frasige mig.

Og jeg stiller mig med glæde under flaget – under Dannebrog. Hejser det gerne i mit sind og mindes nemt danmarkshistoriens fortælling om 1219. Sagen er vist, at det alt sammen har så meget indhold, og at det giver mening at beskrive det. Måske mest for os selv, men derefter sandelig også for andre.

Det er et faktum, at kong Valdemar Sejr for 800 år siden underlagde sig Estland som led i sine bestræbelser på at udbrede kristendommen og sin egen kongemagt. Derimod er der næppe mange, der vil mene, at det er sandsynligt, at flaget under slaget faldt ned fra himlen som et opmuntrende tegn på Guds støtte – men 1200-årenes virkelighed så anderledes ud. Her kunne Gud og helgener sagtens gribe aktivt ind i begivenhedernes gang. De kunne herunder selv vise sig eller manifestere sig gennem forunderlige tegn. Historier med et indhold beslægtet med dannebroglegenden kendes i middelalderen mange steder fra. Det får dog ikke mennesker med en moderne kritisk-naturvidenskabelig baggrund til at udvise større

forståelse. Historikere har i stedet søgt på anden vis at sandsynliggøre, hvorfor Dannebrogsfanen kan knytte sig til korstogene i Estland.

Caspar Paludan-Müller fremsatte i 1873 den hypotese, at paven før korstoget havde sendt kongen banneret som et tegn på støtte og sanktionering. To år senere ledte Dannebrogslighed med Johanniterordenens banner A.D. Jørgensen til den konklusion, at det blev medbragt af danske johannitere, der deltog i togtet. Kirkehistorikeren L.P. Fabricius hævdede i 1934, at flaget måske havde været ærkebiskop Anders Sunesens hellige kirkebanner. Fælles for disse udlægninger er, at korsbanneret forbindes med gejstlige institutioners medvir-



CASPAR PALUDAN-MÜLLER.

Dannebrog

800

år



Slaget ved Lyndanisse i kunstneren Henrik Olriks fortolkning. Henrik Olrik udførte i 1885 denne skitse til et stort vægmaleri til Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg. Det store maleri blev aldrig færdiggjort, men i jubilæumsåret kan man på Frederiksborgs udstilling se, hvorledes den var tænkt. Skitsen dannede også udgangspunkt for et stort diorama af slaget til udstillingen i Tallinn (se side 8). Foto: Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg.

ken i kongens mission. Det kan ikke afvises, at de danske kongers brug af Dannebrog kan føres tilbage til Estlands erobring. Sikkert synes det, at kongerne bragte et andet våbenmærke med sig – de tre blå løver på en gylden baggrund. Vi ved, at allerede Valdemar Sejrs forgænger på tronen, hans bror Knud den Sjette, førte dette våben, og at det kom til at indgå i Tallinns

store byvåben – og i dag sågar i Estlands nationalvåben.

Dannebrog indgår tilsvarende i Tallinns lille byvåben, og mindet om tiden, hvor de to lande havde fælles konger, har overleveret helt til vore dage gennem en aktiv brug af disse symboler.

Den ældst kendte udgave af legenden om Dannebrog går tilbage til 1500-årene. Franciskanermunken

Peder Olsen, der nedfældede historien på skrift, fortæller, at han citerer fra ældre kilder, men de er i dag tabt. Sikre tegn på danske kongers brug af et flag, der hed Dannebrog og lignede det nuværende, kan føres tilbage til 1300-årenes slutning. Dannebrog indgår således i nogle af den tids bøger med våbenmærker for konger og stormænd i forbindelse med den danske kong

Valdemar Atterdag. Om allerede Valdemar Atterdags tipoldefar, Valdemar Sejr, brugte Dannebrog, kan vi imidlertid hverken be- eller afkræfte. Den moderne, folkelige brug af Dannebrog har under alle omstændigheder rødder i en langt senere historie – nemlig den om den nationale vækkelse i 1800-årene,

hvor kongens og statens monopol på at bruge flaget blev brudt.

Udstilling i Danmark og Tallinn

Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg har benyttet jubilæumsåret til at lave en særudstilling, der belyser den tid og de begivenheder, som i legenden knyttes til

Dannebrogs fremkomst – de baltiske korstog. Vi fortæller også om flagets tidlige historie i Danmark, om den ældste afbildning fra 1300-årenes slutning i den nederlandske *Wapenboek Gelre*.

På museet har vi også en kopi af det ældst kendte danske flag – en skibsfane, der i 1427 blev erobret



En episode fra soldaternes hjemkomst til København 1849. Under treårskrigen (1848-51) blev det klart demonstreret, at opfattelsen af Dannebrog havde forskudt sig, og at danskerne opfattede flaget som hele nationens. Malet af David Monies, 1850.

Foto: Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg.

Foto side 7: Valdemar IV Atterdags våben er afbildet i *Wapenboek Gelre* fra 1370'erne eller 80'ernes begyndelse. Det er den ældste farvegengivelse af det danske flag. Foto: Belgiens Kongelige Bibliotek.





Fra Dronningens besøg i udstillingen i Tallinn på åbningsdagen den 15. juni 2019. Foto: Tallinn Bymuseum.

af Lübeck under et søslag nær København. Fanen er imidlertid ikke noget Dannebrog; den stammer fra den tid, hvor de nordiske lande var forenet i Kalmarunionen, og det korsinddelte flag har i de fire

felder de tre danske løver, den norske løve med øksen, de tre svenske kroner og en grif som tegn for Pommern, hvor den daværende konge, Erik af Pommern, stammede fra. Fanen hang som krigstrofæ i

Mariakirken i Lübeck indtil 1942, hvor den formentlig gik til ved et luftangreb. Heldigvis var den blevet kopieret til Frederiksborg, da museet her blev oprettet i 1878.

Jubilæet er ikke kun blevet markeret i Danmark, men også i Estland. På Valdemarsdag, den 15. juni, blev Dannebrog fejret i Tallinn. Byen kan i år også fejre sin 800-års fødselsdag; den blev grundlagt efter slaget og bynavnet betyder danskernes borg eller by.

Det Nationalhistoriske Museum blev inviteret til at lave en udstilling i Kiek in de Kök, et af tårnene i Tallinns gamle befæstning. Udstillingen, der blev åbnet Valdemarsdag, fortæller via arkæologiske fund om det Estland, som danskerne kom til, om slaget ved Lyndanisse og de dansk-estiske konger. I nabetårnet



fortælles der om Dannebrog's senere historie i henholdsvis Danmark og Tallinn.

Forskning og undervisning

Skønt legenden er knyttet til et stort slag mellem danskere og estere, så har begivenhederne dengang og de symboler, de er forbundet med, været med til at skabe bånd mellem vores to lande. Museet på Frederiksborg og bymuseet i Tallinn vil i de kommende år samarbejde tættere, blandt andet om et forskningsprojekt, hvor en estisk og en dansk forsker vil undersøge den dansk-estiske fælleshistorie, og hvordan den er blevet brugt og opfattet i

eftertiden. Forhåbentlig vil det give os ny viden om rødderne i de dansk-estiske forbindelser.

I efteråret vil Frederiksborg også udfordre skoleelever i de ældste folkeskoleklasser på deres viden om Dannebrog og dets historie. Til det formål har vi produceret materiale, som eleverne skal arbejde med for dernæst at skabe deres egen fortælling om, hvad flaget betyder. Den klasse, der leverer det bedste resultat, vinder en rejse til dér, hvor det hele – måske – begyndte, til Tallinn, så de kan gå i Dannebrog's fodspor, men også møde Estland og estiske skoleelever her 800 år efter.

Kopi af det ældst bevarede danske flag fra Kalmarunionens tid. Foto: Det Nationalhistoriske Museum på Frederiksborg.



Det betyder Dannebrog for mig

Birthe
Jørgensen,
Bredebro



Stolthed – og et sug i maven

Jeg er født og opvokset i Visby i Sønderjylland og har i de seneste år boet i Bredebro.

Dannebrog betyder meget for os i Sønderjylland. Vi har altid hejst flaget ved anledninger i familien og naboer, og hvis der var konfirmation i byen. Her, hvor vi bor i dag, har vi ingen flagstang mere.

Min far gik endnu mere op i at hejse flaget på flagdage jul, påske og pinse, end vi har gjort det. Vi har brugt det mere personligt, hvis man kan sige sådan.

Jeg tror, at sønderjyder føler lidt mere for danskheden end det øvrige Danmark, nok fordi Sønderjylland frem til 1920 var tysk. Den tid har vi fået mange fortællinger om fra min bedstemor, og det hænger stadig lidt ved. Der er et eller andet højtideligt over Dannebrog.

Som barn nød jeg meget, når vi tog rundt i Sønderjylland, og der var brandværnsfest i forskellige byer. Da var far fanebærer og gik sammen med en lille flok fanebærere fra andre værn foran i optog rundt i byen, og så følte jeg en stolthed over at være med. Ligeledes nyder jeg, når jeg enten er med eller tilskuer til gymnastikopvisninger rundt i hallerne, hvor det altid starter med indmarch med fanebærere forrest. Ved landsstævner, som min søster og jeg har deltaget i en del gange, føler man en stolthed og et sug i maven, når vi vandrer ind på de store pladser, hvor opvisningerne er foregået. I Sønderjylland er de fleste forsamlingshuse stadig udsmykket med Dannebrog på væggen.

Dannebrog som *symbol* for Danmark

– om udviklingen fra kun at være kongens flag til at blive folkets flag



Af historiker og forfatter Hans Christian Bjerg

Under den såkaldte Muhammed-krise oplevede vi, at man forskellige steder i Mellemøsten offentligt brændte et eksemplar af vores nationalflag af. Dette er som sådan ikke nogen enestående foreteelse.

Lignende situationer har vi været vidne til igennem en del år, hvor politisk vrede har ført til afbrænding af f.eks. det amerikanske flag.

Symbolikken, der ligger i en sådan afbrænding, er ikke til at tage fejl af. Et nationalflag er nemlig den mest koncentrerede form for et udtryk for det pågældende land og dét, det

står for. Ved at afbrænde det danske nationalflag ramte man meget præcist Danmark – og danskerne. Flag har altid været udtryk for magt, suverænitet og identitet. Det har derfor oprindeligt først og fremmest været magthavernes symbol, som de hægede om ikke blev anvendt af uretmæssige. Det, der tilsyneladende slog hul på denne eksklusivitet, var den almindelige handel over havet, der begyndte at brede sig. F.eks. kender vi det fra udviklingen i de nordiske farvande og Østersøen, hvor søhandelen tiltog kraftigt fra 1400-tallet og frem. Nu var det ikke kun magthavernes skibe, der besejlede farvandene. Et flag agter som identitet blev en naturlig markering for at identificere sig over for hinanden. Ofte valgte man det flag, som blev benyttet af den på-

gældende konge eller magthaver i det område, som man kom fra.

Denne proces forstærkedes i takt med nationalstatens fremkomst i Europa fra 1500-tallet. De to områder inden for hvilken anvendelsen af flag benyttedes var langt op i tiden således magthavere og søhandelen. Uden for disse områder fandt anvendelse stort set ikke sted.

Stort set alle kendte stats- og nationsflag har ændret sig gennem tiderne og afspejler derved de pågældende landes historiske og politiske udvikling. Flagenes historie afspejler derfor ofte det pågældende lands historie. Det flag, som er blevet benyttet i Danmark, har således ikke ændret sig i 600-700 år og er i dag det ældste ibrugværende nationalflag i verden. Det har beviseligt været ubrudt i brug siden midten af 1300-tallet. Selvfølgelig i første omgang som den danske konges flag. Det schweiziske flag f.eks. anvendtes første gang i 1339, men er først blevet nationalflag i 1800-tallet. Endvidere har det danske flag meget tidligt været kendt med sit eget navn Dannebrog, hvis betydning enten er danernes klæde, dvs. danernes flag, eller måske et rødt klæde. Den oprindelige betydning er usikker.

Dannebrog – Danmarks historie

Vores statsdannelse er endnu ældre end vores flag – den går omkring



Afbrænding af Dannebrog i Mellemøsten under Muhammedkrisen.

1000 år tilbage. Den har i dette lange tidsrum været intakt som et geografisk afgrænset suverænitetsområde og ikke været indlemmet i andre statsdannelser. Derfor er Danmark i dag også en af de ældste nationer i verden. Det er en enestående foreteelse i global sammenhæng.

Danmark har undgået store politiske og geografiske omvæltninger – udover i et par korte perioder at være besat af en fremmed magt. Dette er forklaringen på, at vi også har kunnet bevare vores flag intakt i så mange århundreder som symbol for Danmark og dansk kultur. Dannebrog's historie er derfor også i høj grad Danmarks historie.

Hen mod 1600-tallet blev der efterhånden behov for at kunne skelne mellem det af kongen benyttet flag, og det som anvendtes som identitetsmærke til søs af borgerne.

Christian 4. introducerede derfor, at kongens flag skulle have to splitter, hvorimod alle andre skulle føre flaget i en rektangulær form. Dette er blevet særegent ved vores flag og har dannet skole, hvad angår de andre nordiske nationalflag.

Flagets tidlige popularitet i befolkningen kan spores på en pudsig måde. Efter indførelsen af det såkaldte splitflag under Christian 4. var det vanskeligt at afholde borgerne fra at anvende splitflaget til søs på de almindelige skibe.

Flådens skibe måtte således udstede adskillige bøder for uretmæssig anvendelse af splitflaget. Udover at et splitflag objektivt set er smukkere i vinden end et stutflag, den rektangulære udgave, signalerede splitflaget, at der var tale om kongens

ejendom. Dette har nogen vel følt gav en bedre beskyttelse. Det blev tilladt de danske handelsskibe, når de var uden for danske farvande, at sætte et splitflag. Dette benyttede de fleste sig af. Ofte glemte de dog at erstatte flaget med stutflaget, når de rundede Skagen, og så vankede der bøder.

Selv om de almindelige borgere ikke anvendte Dannebrog ud over til søs, så synes det oven for beskrevet, at danskerne almindeligvis følte fla-

get som et samlende identitetsmærke under en eller anden form.

Folkets flag

Den almindelige brug af flag blandt borgerne synes at have bredt sig efter revolutionen i Frankrig 1789. Man var her interesseret i at vise, at det fælles mærke ikke var kongens flag, men revolutionens og folkets eget symbol. I Danmark kan vi spore den første almindelige anvendelse af Dannebrog på land og i

Det betyder Dannebrog for mig



Tove Hinriksen,
tidligere Sydslesvig
nu bosat i Vinderup



Fællesskab og samhørighed

Jeg er født i 1948 og opvokset i Flensborg. Mine forældre var medlemmer af det danske mindretal i Sydslesvig. Jeg har en tvillingesøster og en ældre søster. Vi gik alle i dansk børnehave og dansk skole. Min mor flygtede fra Pommern til Flensborg sammen med min storesøster. Det var derfor, at min mor i begyndelsen ikke kendte noget til det danske mindretal. Igennem vores børnehave- og skoletid lærte hun det danske sprog samt den danske kultur at kende. Mit første bekendtskab med Dannebrog var i juletiden, da jeg var helt lille – dvs. tre eller fire år gammel. Vores juletræ var pyntet meget spartansk – men der var altid lidt slik i kræmmerhusene, og det var altid pyntet med Dannebrog. Som barn var jeg ligesom flere tusinde dansksindede børn på ferie i Danmark. Det undrede mig, at der ved festlige lejligheder blev sat Dannebrog på bordet. Det kendte jeg ikke hjemmefra – altså udover det danske flag på juletræet. Ekstra festligt var det, når Dannebrog på ens fødselsdag blev sat på skolebordet.

Det danske mindretal i Sydslesvig holdt hvert år årsmøde. Her mødtes hundredvis af dansksindede. (Ved årsmødet i 1946 blev flaghejsning nægtet af de britiske besættelsesmyndigheder.) Højdepunktet var altid hejsning af Dannebrog. Mens Dannebrog gik til tops, sang vi »Der er et yndigt land«. Når flaget vadede over pladsen i Flensborg, vidste vi, at nu var årsmødet i gang. Ved indgangen blev der købt rød-hvide flag, som blev sat på vores trøje. Stolt bar vi disse flag – også dagene efter årsmødet. Som voksen var det for mig en selvfølge, at Dannebrog blev sat frem ved festlige lejligheder.

Da jeg blev pensioneret, flyttede jeg til Danmark. Hver gang Dannebrog bliver hejst, vækker det barndomserindringer og en følelse af samhørighed med Danmark. For mig har Dannebrog altid betydet fællesskab, identitet og tryghed. Jeg bliver bare glad, når jeg ser flagets rød-hvide farver vaje i luften.

C.A. Lorentzens maleri fra 1809, der fremstiller legenden omkring Dannebrog's fremkomst.

Det betyder Dannebrog for mig



Karen
Hallberg,
lejrleder i
Folkevirke

Dannebrog gør mig stolt og glad

Når Dannebrog er hejst, er der noget, der skal fejres – både stort og småt.

Der er de store begivenheder, hvor landet er klædt i rødt og hvidt. Og så er der de familiære, hvor en fødselsdag bliver lidt mere festlig, når Dannebrog viser vej til fødselaren eller pynter en kage.

Fra min skoletid husker jeg med stor glæde tilbage på de dage, hvor Dannebrog blev hejst i skolegården, og vi alle sang »Der er ingenting, der maner, som et flag der går til top«.

Jeg bliver også stolt og glad, når jeg ser Dannebrog vejre et sted i udlandet. Det sker f.eks. under Tour de France. På en fransk bjergvej er der pludseligt et dansk flag, mon ikke også en udmattet cykelrytter får lidt energi af at se det?

Men at se Dannebrog blive brændt af under Muhammed-krisen, det gjorde mig oprigtigt ked af det.

Dannebrog giver mig lidt den samme følelse, som når jeg hører »Der er et yndigt land«.

Jeg er glad for, at vi her til lands har flagregler. Vi har aldrig fået en flaglov, men vi har flagregler, og de bliver i vidt omfang overholdt. Nogle steder i udlandet oplever jeg, at der hænger et snavset og laset nationalflag. Her savner jeg flagregler.



Foto: Statens Museum for Kunst

privat sammenhæng i 1790'erne. Samtidig med dette – og i revolutionens kølvand – kan vi se en markant stigning i anvendelsen af Dannebrog blandt borgerne, især i forbindelse med og efter begivenhederne i 1801 og 1807, der skabte en hidtil fælles følelse blandt danskerne. Man var ikke længere kun loyal over for kongen, men følte også en tilknytning til landet, fædrelandet, med dets sprog og kultur. Det er også fra den periode, at vi har den første billedlige fremstilling af legenden omkring Dannebrog's fremkomst og den første sang om Dannebrog. Denne udvikling blev imidlertid bremset noget, da problemer i forbindelse med fremmede konsulers ønske om flagning med deres landes flag fik Frederik 6. til i 1834 at forbyde landets borgere at flage med Dannebrog. Efter kongens død i 1839 blev dette forbud dog ikke opretholdt i praksis. Vi ser da også, hvordan brugen af Dannebrog formeligt eksploderer i forbindelse med krigen 1848-50, og som viste, at flaget var blevet hele nationens

flag. Borgernes flagforbud blev formelt ophævet, men var aldrig blevet opretholdt. Under krigen 1864 og i den efterfølgende periode kunne også konstateres flagets store betydning for danskerne. Landet var blevet geografisk amputeret, og man følte vel, at det var væsentligt at samles om det fælles, der trods alt endnu var intakt.

Således bredte brugen af Dannebrog sig stille og roligt ind i 1900-tallet. Igen fik det betydning for danskerne i forbindelse med landets skæbne stunder, således som det oplevedes under 1. verdenskrig og ved Genforeningen med Sønderjylland i 1920.

I mellemkrigsårene oplevedes en vis nedgang i den almindelige brug af flaget, men til gengæld blomstrede danskernes tilknytning til flaget under den tyske besættelse. Her så man atter, hvorledes flaget i en koncentreret form kan udtrykke samhørighed, identitet og kulturelt fællesskab. Genforeningen og den tyske besættelse gjorde, at stats- og nationalflaget for alvor også blev folkets flag.

Nationalfølelse

Gennem sin stærke og simple symbolværdi vækker et flag også følelser hos den enkelte. En dansker, der har levet mange år uden for Danmark og i havnen ser et skib med Dannebrog agter, kniber måske en tåre, fordi det bringer følelser frem hos den pågældende – om barndommen i Danmark, om hans forældre eller blot længslen efter den danske sommer og det landskab, som han på en eller anden måde føler sig knyttet til fra barndommen. Det er den følelse, vi kalder nationalfølelse. Hvis en sådan nationalfølelse – og det gælder selvfølgelig ikke kun for danskere – bliver til en opfattelse af, at danskere er bedre end alle andre i verden, så taler man om nationalisme eller nationalistisk indstilling. Anvendelse af flaget som nationalt symbol er imidlertid ikke nødvendigvis forbundet med en nationalistisk indstilling. Brugen og accepten af Dannebrog er i Danmark meget udbredt, formentlig over gennemsnittet sam-

menlignet med andre lande. I de fleste andre lande er nationens flag og dets anvendelse ofte reguleret ved en særlig lov, og i adskillige landes forfatninger er nationens flag direkte nævnt. Dannebrog står ikke anført i Grundloven fra 1849 og er heller ikke nævnt i de grundlove, som er blevet vedtaget efterfølgende. På trods af den udbredte anvendelse af Dannebrog i Danmark og blandt danskere kan dette egentlig undre. Men at flaget ikke står anført i Grundloven 1849 skyldes nok, at det på dette tidspunkt som omtalt endnu var kongens og statens flag og ikke benyttedes i almindelighed af danskerne. Men det kan undre, at flaget ikke kom med i den grundlov fra 1953, som vi lever under. I samme forbindelse er det også forbavsende, at Danmark aldrig har fået en flaglov. I 1907 og 1927 var der nedsat kommissioner for at forberede en sådan lov. Men det mislykkedes hver gang, og der er ikke senere taget noget initiativ til at regulere anvendelsen af Dannebrog som nationalflaget.



Chr. Baches maleri, der viser troppernes indtog i København 1849.

En del af forklaringen, på at Dannebrog er så udbredt blandt den danske befolkning i alle mulige situationer, er måske, at flagets brug netop **ikke** er reguleret af love og bestemmelser! Dette synes at være en udbredt opfattelse, og at dette for-

Det betyder Dannebrog for mig

Ellen
Kristiansen,
Folkevirke
på Vestegnen



Stolthed og fællesskab

Jeg har været så heldig at vokse op i et område på Randersejnen, hvor der i min barndom og ungdom var et levende foreningsliv med dygtige ledere og stor tilslutning.

Der blev bl.a. arrangeret sommerlejre, som vi glædede os meget til. Hver morgen startede med, at alle samledes om flagstangen og sang den gamle flagsang »Der er ingenting, der maner, som et flag der går til top.«

Mange år senere samledes Østergård-familien midt i landet hos min fætter Bent til en fætter-/kusinefest, som vi gjorde jævnlige gennem alle årene. Vi kom fra alle dele af landet, og da vi var samlet, sagde fætter Bent: »Vi starter dagen med at hejse flaget!!«

Så stod vi der i en villahave midt i Herning by og sang den gamle flagsang, hvor næste linje lyder: »og det drager vore hjerter og vort sind mod himlen op«.

Jeg tænkte på, hvor tilfredse vore for længst afdøde forældre og bedsteforældre ville have været, og de ville – som vi – også have følt en stolthed over vort fællesskab om et DANNEBROG.



Det danske publikum ved sportsbegivenheder har taget Dannebrog og dets farver til sig.

hold netop gør, at Dannebrog er en succes i Danmark.

Måske en typisk dansk opfattelse!

Danskernes kærlighed til flaget

En nyere anvendelse af Dannebrog er det danske publikums anvendelse af flaget og dets farver i forbindelse med sportskampe. Dette viser meget klart danskernes kærlighed til flaget, men også deres afslappede måde at anvende det på.

Der er imidlertid ikke tvivl om, at Dannebrog er et enkelt og smukt flag i sin konstruktion og farvesammensætning, en farvesammensætning, der i øvrigt overholder anvisningerne for tydelig heraldik, og derfor står skarpt for beskueren.

»Det er kedeligt for de andre«, konstaterede forfatteren Peter Seeberg

i en publikation om Dannebrog, »men det er pinligt sandt! Vi har fået tildelt det smukkeste flag i verden, det må der være en hensigt med, og det er der naturligvis!«

Peter Seeberg giver her udtryk for med både alvor og ironi, at den danske selvforståelse omkring Dannebrog i hvert fald ikke fejler noget! Nationalfølelse er der intet forkert ved, så længe den ikke udarter til ekstrem nationalisme.

Vi diskuterer ofte, hvad dansk kultur er, og hvad det vil sige at være dansk. Dannebrog spiller en vigtig og naturlig rolle i denne diskussion. Dannebrog er en samlende etikette for landet, dets historie og kultur.

Forenklet kan man måske sige, at dem, der flager med Dannebrog

og bruger det, er danskere. Ingen ville uofficielt formentlig anvende Dannebrog i dagligdagen og sætte flaget i lagkagen, hvis de ikke følte sig knyttet til alt det, som flaget står for.

I takt med Danmarks statsmæssige udvikling har Dannebrog som symbol gennemgået en tilsvarende udvikling. Fra at være *kongens* flag er det senere blevet *statens* flag, og *nationens* flag, for i dag tillige at være *folkets* flag, der bruges af alle danskere. I dag anvendes Dannebrog inden for alle disse kategorier.

Kilde:

Hans Christian Bjerg: *Dannebrog – historien om et nationalt symbol*, Forlaget Hovedland, 2019

Dannebrogs historie i årstal

1219

Dannebrog omtales første gang i forbindelse med slaget ved Lyncdanske den 15. juni 1219. Legenden fortæller, at Dannebrog faldt ned fra himlen og havde en afgørende rolle i slaget. I dag anvendes datoen 15. juni som Dannebrog's fødselsdag.

1370

Dannebrog bliver for første gang afbildet i farver i en europæisk våbenbog om den danske konges banner. Flaget blev betegnet som Kongen af Danmarks flag. Billedet findes i dag på Nationalbiblioteket i Bruxelles.

1500-tallet

Den danske hær under Kong Hans angriber Ditmarsken og mister den medbragte dannebrog'sfane. Den tilbageerobres 1559 og var ophængt i Slesvig Kirke, indtil den gik til grunde på grund af alder ca. i 1660.

1527

Legenden om Dannebrog præsenteres af danske historikere.

1600-tallet

Omkring år 1600 begynder handels- og orlogsskibe at føre Dannebrog. Dermed skifter flaget fra kongebanner til statens identitetsmærke.

1625

Kong Christian 4. bestemmer, at splitflaget alene er forbeholdt kon-

gen, orlogsflåden og de kongelige besiddelser. Denne bestemmelse er stadig gældende.

1671

Dannebrogordenen indstiftes af Kong Christian 5. Oprindeligt var den forbeholdt 50 adelsmænd. Fra 1808 blev det en orden, som alle kan modtage.

1696

Dannebrogs proportioner bliver fastsat ved en kongelig resolution. Dimensionerne i Dannebrog som splitflag bliver fastlagt.

1731

Kongeflaget får det kongelige våben i et midterfelt, og senere ind-

førtes lignende særflag med særligt mærke for andre i den kongelige familie.

1748

Kong Frederik 5. bestemmer, at handelsflåden skal bruge Dannebrog som stutflag. Samtidig fastsættes de proportioner, som stadig er gældende for stutflag, splitflag samt de forskellige flag og vimpler, der anvendes på skibe.

1785

Dannebrog nævnes første gang i en officiel dansk bestemmelse.

1788

Rigets Flag indføres som dansk suverænitet'sflag.

Kong Christian 4. på skibet »Trefoldigheden«. Splitflaget ses i baggrunden yderst til højre.



1806

I flagreglement for Søværnet bestemmes, at et splitflag nu hedder et orlogsflag.

1949-1951

Det Danske Spejderkorps, KFUM og FDF/FPF må anvende orlogsflaget med korpsmærket i øverste stangfelt.

flag, som er anerkendt af Danmark. Der skal samtidig flages med Dannebrog i mindst samme størrelse og type og på en ikke mindre fremtrædende plads.

Sådan opleves Dannebrog gerne: Det vajer smukt i den blide vind og placeret midt i et typisk dansk landskab – grøn eng, blåt hav og en blå himmel med få, hvide skyer.



1989

Det tillades alle borgere at flage med det europæiske flag (EU-flaget), uden at der er givet særlig tilladelse fra politiet i de enkelte tilfælde.

2005

Det tillades sejlsportsklubber at bruge yachtflaget på land.

2009

Der indføres en officiel flagdag for Danmarks udsendte 5. september.

1820'erne

På trods af, at det er ulovligt, begynder folk at flage med Dannebrog.

1834

Kong Frederik 6. bestemmer, at det er forbudt for borgere at hejse Dannebrog. Flaget er alene et symbol på den enevældige kongemagt og ikke folkets flag.

1939

I flagreglement for Søværnet stadfæstes det, at orlogsflaget er et splitflag af dybrød farve med hvidt kors. Orlogsflaget har farvebetegnelsen kraprød, og stutflaget har farvebetegnelsen dannebrogsrød.

1948

Valdemarsdagen 15. juni ophører med at være en skolefriday.

1957

Da indregistrering af lystbåde afskaffes, ændres bestemmelsen fra 1865 om anvendelse af yachtflaget til, at alle lystfartøjer kan anvende dette flag.

1957

Det tillades alle borgere at flage med det finske, islandske, norske og svenske flag, uden at der er givet særlig tilladelse fra politiet.

1966

Det tillades alle borgere at flage med De forenede Nationer flag (FN-flaget), uden at der er givet særlig tilladelse fra politiet i de enkelte tilfælde.

1966

Politiet kan give særlig tilladelse til flagning med fremmede staters

2016

Der indføres to officielle flagdage. Grønlands nationaldag hvor der flages med det grønlandske flag Erfalasorput den 21. juni, og Færøernes nationale festdag, Olai Dag hvor der flages med det færøske flag Merkið den 29. juli.

2019

Markering af 800 året for legenden om Dannebrog's tilsynekomst under slaget ved Lyndanisse i Estland den 15. juni.



Flagsang ved Dannebrog

800 årsdag

Grænseforeningen har i forbindelse med Dannebrog 800 årsdag opfordret tidligere minister Bertel Haarder til at skrive en sang om Dannebrog og danskernes brug af

flaget. Sangen blev sunget for første gang på Folkemødet på Bornholm i juni 2019. Der er tale om en meget sangbar tekst, da melodien er en rigtig god slagsangsmelodi, for-

tæller Bertel Haarder. Han tilføjer, at han ikke har villet skrive noget højstemt. Derfor er sangen meget uhøjtidelig, ganske som danskernes brug af vort elskede, flittigt brugte flag.

Tekst: Bertel Haarder.

Mel.: Lifligt fløjte Vælsklands nattergale

(Carl Plougs slagsang til en svensk melodi af O. Lindblad. Kendt på højskoler, Borchs Kollegium og Færøerne).

1) Dannebrog, vi fejrer dig i tiden,
pynter op med flag i rødt og hvidt.
Otte hundred' år er længe siden,
men vor fane bliver flittigt slidt.
Når vi byder ind til fødselsdagen,
er du vores fælles festsymbol.
Du bliver sat i plænen og i kagen,
hvor du lyser som en stjernesol!

2) Se i Parken og på udebaner,
danske kæmper lystigt mand for mand,
pyntet op med verdens smukk'ste faner,
indledt med »Der er et yndigt land«!
Og mens flaget vajer over det hele,
piger maler det i ho'det sødt,
røde roligan'er øller dele,
mens de jubler, klædt i hvidt og rødt

3) Ja, vi elsker vikinger med klaphat -
fortid, nutid i en smuk portal.
Send det ud på twitter og på snapchat:
sådan gør vi her i Frejas sal.
Flåden stævner ud fra danske strande
med det røde flag i mast og stav!
Blåt containerskib i fjerne lande
bærer Dannebrog til fremmed havn!

4) Ja, vi elsker alle Dannebrogen,
har den med os altid, hvor vi går,
hænger flag i kirken og på kroen,
samles gerne, hvor en flagstang står.
Flaget følger os på Folkemøde,
foldes ud så højt og stolt og frit.
Og den sidste dag, når vi er døde,
kisten dækkes til med rødt og hvidt!

5) Dannebrogen pryder vores stræben
I nationers ædle kappestrid,
lægger os en kærlig sang på læben
om den dug, kong Volmer fik af Gud:
Sødt som pigemundens elskovsgave,
blødt som bølgebrus i skovklædt bugt,
flaget har vi med fra fødsler til grave,
stolt og frit som vore tankers flugt!

Myten om Dannebrog og de *baltiske* korstog



Af cand. pæd.
Jeanne Bau-Madsen

I 1202 blev Valdemar 2. Sejrs (1170-1241) kronet til konge af Danmark. På denne tid var der mulighed for dansk ekspansion langs Østersøen, fordi de nordtyske lande var små og ikke tilstrækkelige organiserede.

I 1214 godkendte den tyske kejser Valdemars erobringer; og hele det nordtyske kystområde til øst for floden Oder var nu behersket af den danske konge.

Ved ærkebiskop Absalons død i 1201 blev Anders Suneson (1165-1228) ærkebiskop i Lund og dermed den danske kirkes leder.

I Saxo Grammaticus fortale til Danmarks Krøniken fortæller han om, hvor Sverige ligger i forhold til Danmark og Norge. Han skriver: »Sverige grænser mod vest til Danmark og Norge, mod syd og for en stor del også mod øst vender det ud til havet. Hvor dette hører op på østsiden, bor der en mængde forskellige barbariske folkefærd.«

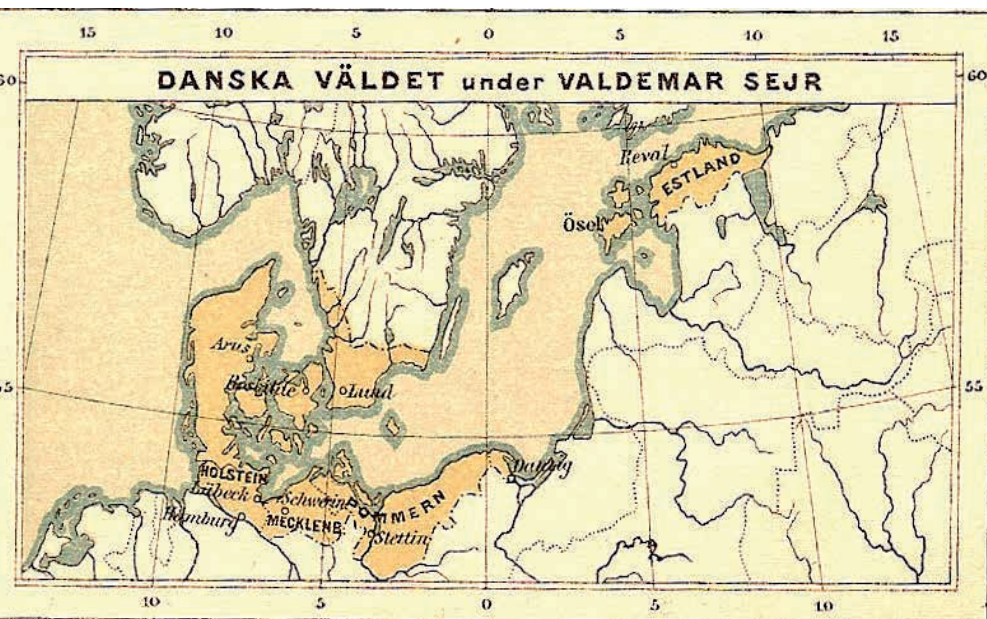
Fra 1203 prædikede ærkebiskop Anders Suneson korstog mod et af de barbariske folkefærd, nemlig esterne. De havde dristet sig til at gå i land i Blekinge, som dengang var en del af det danske rige. 1206 fik ærkebispens tilladelse fra pave Innocens 3. til at lægge Estland ind under bispedømmet i Lund, og danskerne drog på korstog mod esterne. Danskerne var dog for få og svage til en egentlig erobring, men

satte sig fast på øen Øsel lige vest for Estland.

I juni 1219 havde kong Valdemar med hjælp fra blandt andet fyrst Vizlaw af Rügen (Rügen var i 1168 blevet erobret af Valdemar 1. Rügen var len under Danmark til 1438) samlet en stor hær. Sammen med ærkebiskop Anders Suneson og andre gejstlige begav kongen og hæren sig på korstog til Estland. Korstoget var både en religiøs handling og et ønske om rigdomme og om at erobre områder, der blev lagt ind under den danske krone.

Myten om Dannebrog

Hæren slog lejr ved borgen i Lyndanisse. Her rev de borgen ned, og danskerne begyndte at bygge borgen Castrum Danorum, hvilket på estisk hedder Taani-linn, som er navnet på Estlands hovedstad i dag. Kong Valdemar mødtes med de estiske stormænd, og de tilbød at forhandle om fredelig underkastelse. Pludselig den tredje aften, den 15. juni 1219, foretog esterne et overrumplende angreb på den danske lejr, som kostede mange ridere livet. Hermed indledtes Valdemars slag. Det fortælles, at kongen blev forskrækket over, at hedningene var så mange, og esterne trængte da også korsfarerne tilbage, og mismodet bredte sig blandt de danske tropper. Da angrebet kom, gik esterne efter det smukkeste telt i



lejren og dræbte beboerne. De troede, at de havde dræbt Kong Valdemar, men det var en biskop, de havde fået ram på. Kongen var i sikkerhed på den nærliggende stejle bakke, der den dag i dag dominerer Tallins gamle bydel. (At esterne pludselig angreb den danske hær skyldtes sandsynligvis, at borgen, som danskerne rev ned, var et helligt sted for esterne).

Ærkebiskoppen deltog ikke i kampen, men sad på en høj og bad til gud om sejr med armene strakt mod himlen. Hver gang han blev træet og sænkede armene, gik det tilbage for danskerne. Til sidst blev han støttet af to præster. Men så skete et mirakel: Et rødt flag med et hvidt kors dalede ned fra himlen, og en røst forkyndte, at under dette tegn skulle Valdemar sejre!

Danskerne var blevet omringet, men fyrst Vizlaw af Rügen kom til hjælp, og korsfarerne vandt slaget efter en lang og blodig kamp. Med flaget i spidsen for hæren vandt korsfarerne således over esterne. De måtte lade sig døbe, og Estland blev en del af det danske rige indtil 1346, hvor Valdemar Atterdag solgte de danske besiddelser i Estland til Den Tyske Orden.

Kan det passe?

Historien om Dannebrog, som faldt ned fra himlen i Lyndanisse, er en myte. I begyndelsen af 1500-tallet skrev to historikere, Christiern Pedersen og Peder Olsen, på en stor danmarkshistorie. De blev aldrig færdige, men blandt deres efterladte noter fandt man den ældste version af myten om Dannebrog. At der har været et korstog til

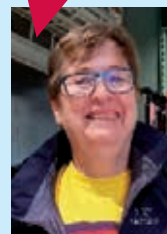
Estland og et blodigt slag ved Lyndanisse er sandt, men det er først beskrevet i eftertiden. Dog kan det undre, at datoen 15. juni også er den dag, hvor Valdemars far, Valdemar 1., og hans tropper indtog borgen Arkona på Rügen og dermed fik herredømmet på øen. Valdemarsdagen blev indført som flagdag og national mærkedag i 1913.

Fortællingen om Anders Suneson bøn om sejr beskrives ofte som en gammel mand, der ikke kan blive ved med at holde armene oppe. Regner man efter, er han på dette tidspunkt 54 år – ikke en gammel mand i vor tid. Ærkebisp blev 63 år gammel.

Beskrivelsen af ærkebispens bøn på højen mener senere historikere er taget fra 2. Mosebog. Her beskrives flugten fra Ægypten. Når Moses skal i kontakt med Herren, stiger han op på et bjerg. I kapitel 19 vers 20 står der: «... kalder han Moses op på toppen af bjerget, og Moses steg derop.» I kapitel 17 vers 11 står: »Når nu Moses løftede hænderne i vejret, fik israelitterne overtaget, men når han lod hænderne synke, fik amalekitterne overtaget«, og videre beskrives, hvordan to mænd støttede hans hænder indtil »Josua huggede amalekitterne og deres krigsfolk ned med sværdet« (vers 13).

Historien om, at et korsflag faldt ned fra himlen, er kendt i Middelalderen. For eksempel oplevede kristne korsfarere i Portugal, at en fane dalede ned og gav dem sejr. Korsfaner var velsete blandt kristne fyrster over hele Europa både før og efter 1219, og den rød/hvide

Det betyder Dannebrog for mig



Lene Riedel, Guldborgsund

En del af min hverdag

Jeg glædes altid ved at se det danske flag, som er smukt i sine rød-hvide farver mod den blå himmel. Jeg bor lige ud til Guldborgsund med et blåt vand, en grøn græsplæne og en høj himmel som nærmeste naboer. Jeg ser på flaget hver dag lige uden for mine vinduer, og hvis det en dag blev fjernet, ville jeg savne det.

Dannebrog markerer både festlige og triste begivenheder alt efter, om der flages på hel eller halv stang. Jeg synes, at det er en både god og smuk tradition at flage med Dannebrog til forskellige lejligheder.

farve på faner var populær. Et rødt flag med hvidt kors er gengivet på et våben for Valdemar Atterdag i en nederlandsk våbenbog fra slutningen af 1300-tallet, og det er første gang Dannebrog vises sammen med en dansk konge. Fra begyndelsen af 1400-tallet kan det med sikkerhed dokumenteres, at Dannebrog blev brugt som rigsflag.

En senere myte fortæller, at det ægte Dannebrog gik tabt i et slag i Ditmarsken i 1500. Det lykkedes dog Frederik 2. at tilbageerobre fanen i 1559, og den blev ophængt i Slesvig Domkirke. På dette tidspunkt var den ødelagt af fugt og



ælde, og de sidste rester gik til grunde omkring 1600. Flaget var kongens, og det var kun ham, der måtte bruge det. Forbudet blev dog ofte overtrådt, så i 1833 forbød Frederik 6. private at flage med Dannebrog. I forbindelse med treårskrigen 1848-51 trodsede befolkningen forbuddet, og det blev populært at flage med Dannebrog. Herefter blev forbuddet ophævet. I dag bruges flaget til

mange forskellige lejligheder af alle danskere – guirlander på juletræet, som pynt på fødselsdagskagen, til bryllup, til begravelser, ved officielle lejligheder etc.

I det foregående afsnit har jeg påvist, at fortællingen om Dannebrog er en myte, altså en opdigtet fortælling, der helt eller delvis mangler virkelighedsgrundlag.

Alligevel er fortællingen en vigtig del af vores kultur, som ikke må glemmes.

Kilder:

Saxo Grammaticus:
Danmarks Krønike.
Vintens Forlag, 1984.
Inge Adriansen:
Nationale Symboler.
Museum Tusulanums Forlag, 2003.
Christine Hatt:
Korstogene.
Forlaget Flachs.
Janus Møller Jensen:
Kronik i Berlingske, 15. juni 2019.
Biblen.
C.S. Jensen, M. Mägi, K. Markus,
J.M. Jensen:
Da danskene fik Dannebrog, 2019.

Dannebrog som *nationalsymbol*

Mange danskere bruger ofte Dannebrog, når en glædelig begivenhed skal markeres. I denne artikel fortælles om nogle af de mange regler, som skal efterleves

Når udlændinge kommer til Danmark, studser de ofte over, så ofte danskerne hejser Dannebrog eller bruger Dannebrog flag i mindre format på lagkager, bordpynt eller på deres juletræer.

Dannebrog finder i mange former og formater ind i danskernes hverdag.

Men så snart det drejer sig om flag i stor størrelse, så er der en række regler, som skal følges. Reglerne findes ikke i en særlig lov, men skal findes i en række forordninger og hævdvundne traditioner, som foreningen Danmarks-Samfundet har samlet i en folder.

Folkevirke har med tilladelse fra Danmarks-Samfundet foretaget et udpluk for at give læserne et godt billede af nogle af de væsentligste regler for brug af Dannebrog.

Helt grundlæggende kan man konstatere, at flag og bannere tidligt har været kendt som synlige markeringer. Dels har de markeret en identitet udadtil, dels har de været samlingsmærke indadtil. Sagaerne kan således berette om, at danskerne under vikingetiden ved visse lejligheder førte det såkaldte ravnebanner med Odins sorte ravn på rød bund. Nationale fællesskaber er bundet op på fælles symboler.

Dannebrog er et nationalsymbol, der tillægges mange værdier. Men flagget rummer kun de værdier og de holdninger, som den enkelte tillægger det.

Derfor bør man opretholde flagets ære og behandle det med autoritet. Den respekt, der skal vises Dannebrog, og de særlige regler, som gennem tiden har vundet hævd, er ydre tegn på national samhørighed og loyalitet over for Danmark. Det betyder, at hvis der skal flages med Dannebrog, skal flaget være korrekt dimensioneret og have det formelle udseende. Dannebrog signalerer autoritet.

Dannebrog har altid spillet en væsentlig rolle for danskerne.

Dannebrog har gennem århundreder været anvendt af mange. Først som kongernes, senere som statens, nationens og nu folkets flag. Tidligere bestemmelser, blandt andet et forbud fra 1834 mod at private måtte hejse Dannebrog, blev op-

hævet den 2. august 1854. Herefter måtte Dannebrog som stutflag anvendes af alle danske borgere.

Der har gennem tiden etableret sig en række gode flagregler for, hvornår og hvordan der må flages med Dannebrog. Den danske organisation Danmarks-Samfundet er med til at fastlægge en tidssvarende praksis om flagning med Dannebrog. Reglerne om flagning fremgår ikke af en samlet lov, men findes derimod spredt i en række forskellige forskrifter.

Flaget

Flag og faner har normalt form af rektangulære eller trekantede stykker stof med bestemte farver og figurer, der har eller kan tillægges en symbolsk betydning.



Det betyder Dannebrog for mig



Jeanne
Bau-Madsen,
næstformand
i Folkevirke

Traditioner og historie

Dannebrog er et meget smukt flag med en lang historie. Man bliver altid glad og stolt, når man ser det vejrer. Og det er specielt for vores flag, at det altid står tydeligt, ligeegyldigt hvilken farve himlen har.

Jeg har boet i Mellemøsten, hvor man ikke måtte flage med vores danske korsflag. Vi måtte heller ikke tage mindre papirflag af Dannebrog med ind i landet, så til jul klippede og klistrede vi selv en flagguirlande med dannebrogflag. Det var et meget stort arbejde – der skal jo være et kors på begge sider og mange flag, hvis de skal nå rundt om træet – og et juletræ uden flagguirlande kunne vi ikke forestille os!

Så Dannebrog er for mig tæt forbundet med traditioner og Danmarks historie.

malt form af rektangulære eller trekantede stykker stof med bestemte farver og figurer, der har eller kan tillægges en symbolsk betydning. Dannebrog kan se ud på forskellige måder. Det mest almindelige er det firkantede stutflag. Der findes ingen lovgivning om privates brug af stutflaget, men der findes en række retningslinjer, som det er velanset at følge. Herudover findes der bl.a. splitflaget, der som altovervejende hovedregel er forbeholdt statslige myndigheder.

Et splitflag er et dannebrogflag, hvor yderenderne er formet som to trekantede splitter. Den røde farve på splitflaget er enten dannebrogsrød eller orlogsrød. Splitflaget er det officielle danske myndigheds- og statsflag.

Det findes i to udgaver: splitflag med særligt mærke eller splitflag uden særligt mærke. Det særlige mærke eller bogstaver er placeret i flagets øverste stangfelt. Mærket kan også være placeret i et kvadratisk midterfelt, der hvor korsets arme mødes (spunse).

Splitflaget anvendes af det danske kongehus, statens civile og militære myndigheder samt institutioner. I en forordning fra 1630 kan det læses,

at splitflaget alene var forbeholdt orlogsflåden. I 1635 blev det indskærpet, at handelsskibe ikke måtte føre splitflag. Siden 1731 har kongeflaget haft det kongelige våben i et midterfelt, og senere indførtes lignende særflag for andre medlemmer af den kongelige familie.

Ikke-statslige organisationer må ikke uden tilladelse flage med splitflag. Enkelte virksomheder, organisationer, institutioner og foreninger har stadig kongelig tilladelse til at anvende splitflag med særligt mærke eller bogstaver.

Tilladelse til at private må flage med splitflag blev givet ved en kongelig resolution efter indstilling fra Justitsministeriet. Siden 1964 har ingen private personer fået en sådan tilladelse.

Sidst skal nævnes stormflaget, som bruges, hvis der på flagdage er stærk blæst eller storm, hvilket er 20 meter i sekundet og derover. Under de forhold bør der hejses et stormflag. Et stormflag er et stutflag. Stormflaget er halvt så stort som det sædvanlige stutflag.

Proportionerne i stormflaget er de samme som stutflagets. Stormflagets mindre størrelse mindsker slitage på flagdugen og belastningen.

Det danske flag, Dannebrog, er et nationalt kendings- og samlingsmærke og det ældste kendte flag i verden. Ingen steder kan man fremvise 800 års konstant brug af det samme flag.

Hvis man anskaffer et dannebrogflag, en dannebrogstander eller en dannebrogsvimpel, skal man derfor sikre sig, at flagets proportioner er rigtige, og at de passer til højden af flagstangen. Flag og faner har nor-



Dannebrogsvimpel

Når flagstangen er uden et dannebrogflag, bør der hejses en vimpel eller en stander. En dannebrogsvimpel er et langt tilspidset trekantet korsflag i rødt og hvidt. På vimplen er der placeret en metalstang og et »øje« i den ende, der vender ind mod flagstangen. I dette »øje« fastgøres de to ender af flagsnoren til vimplen, eksempelvis med flagclips. En dannebrogsvimpel hejses og nedhales som et flag. Vimplen må være hejst på flagstangen dag og nat og skal ikke være belyst. Vimplen hales ned, når stutflaget skal hejses. Længden af en dannebrogsvimpel er ca. 1/2 gange flagstangens længde. Flagstangen er som regel hvid, når den skal anvendes til flagning med Dannebrog. I toppen af flagstangen er placeret en halvrund eller en løgformet flagknop. Hvis flagstangen skal flage med Dannebrog, bør flagknoppen være halvrund og rød.



Flagdage

Der findes en række faste, officielle flagdage, som er dage med en særlig national betydning. Herudover vil f.eks. dage med vigtige statsbesøg fra udlandet eller særlige mærkedage i kongehuset typisk være flagdage. Statslige myndigheder har på officielle flagdage pligt til at flage med splitflag fra deres bygninger, mens private ikke er forpligtet til at flage på de officielle flagdage.

Det er i Danmark ikke tilladt at flage med andre nationalflag end det danske uden tilladelse fra politiet. Man må dog gerne flage med det grønlandske flag, det færøske flag, de nordiske landes flag, FN-flaget og EU-flaget uden tilladelse.

Danske flagtider

Foruden selve flagets udseende, er der også en række regler om, hvornår og hvordan Dannebrog kan hejses. Det lyder bl.a., at man aldrig må hejse flaget før kl. 08.00, og at det skal hales ned senest ved solnedgang. På dage, hvor solen står op efter kl. 08.00, skal flaget først hejses ved solopgang. Flaget må aldrig være hejst efter solnedgang. Flaget må godt nedhales før solnedgang, hvis det er mest praktisk. De danske flagtider bruger soltider. Flagning om natten er tilladt, hvis flaget er direkte belyst. Belysningen skal være påmonteret en stang, monteret direkte på flagstangen eller som projektør i umiddelbar nærhed.

Anden form for belysning, herunder gadebelysning, belysning af flaget fra en flagstangsknop med LED-lys er ikke tilstrækkelig belysning ved flagning om natten.

Flaghejsning/nedhaling

Hejsning og nedhaling af flaget skal altid gennemføres i et værdigt og passende tempo. Det udføres normalt af én person. Ved klargøring, fastgøring og hejsning holdes flaget sammenfoldet under armen eller over skulderen, indtil det med sikkerhed vil være fri fra jorden, når det folder sig ud. Ved hejsning af et stort flag gøres dette bedst af to personer. Den ene holder flaget, den anden hejser flaget.



Grønlands flag, Erfalasorput.

Flaget hales normalt ned af to personer. Den ene nedhaler flaget i et roligt tempo, og den anden tager mod flaget og samler dette. Under nedhalingen samles flaget over den ene arm. Flaget lægges først sammen efter en flagparade.

Når flaget hejses/nedhales, stiller alle tilstedeværende sig med front mod flaget

Flaget må efter nedhalingen ikke røre jorden. Det kan betyde, at flaget bliver jordslået eller der kan afsættes jordfarve på de røde og hvide felter. De hvide og røde felter i flaget kan ved gentagne gange at have rørt jorden blive beskidte. Når det derefter lægges sammen, kan skidtet blive fordelt på flaget.

Et beskidt dannebrogflag eller en beskidt vimpel og stander er ikke en værdig måde at flage på.

Flagets placeringer

Dannebrog kan hejses på en flagstang på to måder. Enten flages der på hel stang eller på halv stang.

At flage på hel stang betyder, at Dannebrog er hejst helt til tops, og at den øverste kant af flaget er

placeret lige under flagknoppen. At flage på halv stang betyder, at midten af Dannebrog er placeret ca. midt på flagstangen.

At flage på halv stang er et udtryk for tilstanden sorg. Flagning på halv stang har været kendt fra begyndelsen af 1600-tallet. Forklaringen på, at flaget sættes på halv stang er, at »dødens usynlige flag« skal kunne vaje ovenover.

Ved dødsfald, på visse mindedage og ved særlige hændelser kan der flages på halv stang.

Ved begravelser og bisættelser flages der på halv stang, indtil kisten er sat i jorden eller rustvognen er kørt fra kirken. Derefter hejses flaget på hel stang.

Flagning på halv stang sker ved, at flaget først hejses til tops, hvor det forbliver et par sekunder, hvorefter det hales ned.

Når flaget skal nedhales, hejses det først helt til tops, her forbliver det et par sekunder, hvorefter nedhalingen finder sted.

Dannebrogsvimpel og dannebrogstander flager ikke på halv stang. Flagning i forbindelse med dødsfald

finder normalt sted på dødsdagen. Hvis dødsfaldet sker sent på dagen, eksempelvis kort tid før solnedgang, kan der også flages på halv stang dagen efter. Hvis dødsfaldet sker efter solnedgang, må der flages på halv stang dagen efter.

Lokale traditioner kan være afgørende for, hvordan der skal flages på halv stang i forbindelse med et dødsfald. Flagning på halv stang i forbindelse med et dødsfald går forud for flagning på hel stang.

Enhver form for flagning med Dannebrog skal, som en del af sørgeceremoniet, være så respektfuldt og synligt som mulig. Dels i agtelse over for den afdøde og dels i respekt for de pårørende samt andre, der deltager i askespredning.

Danske flagdage

Flagdage er mærkedage. En mærkedag er en dag, hvor man fejrer årsdagen for en bestemt begivenhed eller at man søger at skabe opmærksomhed om et bestemt emne. Flagdage kan enten være officielle mærkedage eller uofficielle mærkedage. Danske flagdage markeres over hele landet ved flagning med Dannebrog. I mange lande sker dette kun på nationaldagen og eventuelt på en særlig »flagets dag«, men i Norden er der tradition for at have en række flagdage.

De danske flagdage mangler et formelt lovgrundlag og er kun udtryk for en sædvane, der er fulgt op af bekendtgørelser fra Justitsministeriet. Hertil kommer flagregulativer fra regioner og kommuner samt uofficielle lister over flagdage fra foreninger. Valdemarsdag 15. juni blev tilføjet på initiativ af Danmarks-

Samfundet. Den første civile liste med et officielt præg over danske flagdage blev trykt i Politikens årbog »Hvem Hvad Hvor« i 1939. De nuværende flagdage kan opdeles i fem hovedgrupper: Kongelige personers fødselsdage. Kirkelige flagdage og helligdage såsom jul, nytår, påske, Kristi Himmelfart og pinse. Forsvarets flagdage. Nationale mærkedage såsom 9. april, 5. maj, 5. juni, 15. juni og 5. september. Nationale flagdage, hvor der skal flages med det grønlandske flag Erfalasorput på Grønlands nationaldag den 21. juni og med det færøske flag Merkið på Færøernes nationale festdag den 29. juli.

At flage med andre landes flag

Det er som udgangspunkt forbudt i Danmark at hejse andet flag end Dannebrog. Forbuddet omfatter ikke fremmede staters repræsentationer, f.eks. ambassader, gesandter og konsulater, som er berettigede til

at hejse eget lands flag. Forbuddet omfatter ikke personer, der af Justitsministeriet har fået tilladelse til at hejse et andet lands flag. Der kan derfor kun i særlige situationer opnås tilladelse til flagning med de af Danmark anerkendte staters flag. Tilladelse for en tidsbegrænset periode skal indhentes hos politiet. Der må aldrig flages med flere flag på samme flagstang

Bor man fast i Danmark og får besøg fra udlandet, kan politiet give tilladelse til flagning med udenlandsk flag for en enkelt dag. Det er ikke tilladt at flage med fremmede staters flag på dage, der falder sammen med officielle flagdage. Det er tilladt private at flage med det grønlandske, færøske, finske, islandske, norske og svenske flag uden særlig tilladelse. Herudover er det tilladt at flage med FN-flaget og EU-flaget, der begge er overnationale flag, uden særlig tilladelse. Når der flages med disse flag sammen

med Dannebrog, skal Dannebrog altid have den fornemste placering. Dannebrog skal altid være fremmest, øverst og højest inden for landets grænser. Det rangerer foran alle andre flag. Når Dannebrog hejses i forbindelse med fremmede staters flag, skal det altid anbringes på den fornemste plads enten i midten eller forrest til venstre for beskueren.

Dannebrog skal altid hejses som det første flag og nedhales som det sidste.

Når flaget skal bortskaffes, bør det ske med en passende grad af respekt. Et udtjent flag skal brændes. Anvend en kommunal affaldsordning, hvor flaget sendes til et forbrændingsanlæg. Hvis ikke det er muligt, kan flaget brændes på et privat bål.

Tak til Danmarks-Samfundet for at måtte citere fra hæftet »Sådan bruges Dannebrog«.

FOLKE VIRKE Social, kulturel og politisk oplysning

Smag på livet!

Folkevirke er et forum, hvor vi gennem dialogen søger at sprænge rammerne for egne og andres forståelser og billeder af virkeligheden.

Vi lever i et multikulturelt samfund, hvor værdisæt, trosretninger, politiske overbevisninger og holdninger kan være forskellige fra vore egne. Gennem dialog og samtale kan vi blive klogere på os selv, vores egen hverdag – og på andre og deres hverdag!

Folkevirke har spot på og arbejder på tværs af alle skel – sociale, kulturelle, politiske, geografiske, religiøse og aldersmæssige og ønsker en forpligtende, åben og fordomsfri dialog.

Folkevirkes formål er at bringe nyt initiativ til oplysningsarbejdet. Man ønsker at fremme en aktiv dialog og derved give deltagerne et bedre fundament for at deltage engageret i den demokratiske proces.

Folkevirke har kredse flere steder, og de planlægger aktiviteter lokalt, mens Folkevirkes kontor i København planlægger større møder i samarbejde med interesserede, som brænder for en god idé.

Brug Folkevirke til:

- ✓ At få inspiration og ny viden i de 4 årlige temablade!
- ✓ At deltage i debatter og vidensdeling i studiekredse!
- ✓ At deltage i rejser og studieture i ind- og udland!
- ✓ At deltage i generationstræf!
- ✓ At dyrke interesser og udvide din horisont igennem workshops og rundbordsdebatter!
- ✓ At blive klogere på dig selv og verden!
- ✓ At møde mennesker med andre holdninger og anden baggrund!

Årligt kontingent: 400 kr.

Du kan læse nærmere om Folkevirke på www.folkevirke.dk



Folkevirke fortsætter spændende møderække:

Hvorfra kommer forandring?



Folkevirke ønsker at gennemføre debatskabende aktiviteter, hvor deltagerne taler sammen og ikke blot til hinanden.

Under overskriften »**Hvorfra kommer forandring?**« fortsætter Folkevirke sin række af **debatmøder**, hvor der i udgangspunktet ikke fokuseres på konflikter, men på positive uenigheder.

Som en følge af at kursisterne deltager i forpligtende, demokratiske debatter, bliver de klar over deres livskompetencer og får dem udbygget. Det er Folkevirkes forventning, at det vil påvirke deltagernes handlekraft i positiv retning.

I løbet af det kommende år sættes disse emner til debat:



- Kulturel identitet
- Religionens plads i samfundet og betydningen for den enkelte
- Dannelse
- Social kontrol
- Personlig integritet
- Muligheder for personlige valg

Det første møde i efteråret bliver den

10. september

kl. **14.00-16.30**,

hvor temaet er »**Demokratiopfattelser**«. Det bliver **tidligere borgmester Aage Brejnrod**, der kommer med oplæg.

Mødet holdes på Sankt Joseph Ældrecenter, frokoststuen, Griffenfeldsgade 44.1, 2200 København N.

Der serveres kaffe/te og kage.

Deltagelse er gratis, men der er bindende tilmelding på folkevirke@folkevirke.dk senest den 6. september.

Hjortebrol, kongejagt og spætteliv

Tag familien med på Folkevirkes efterårstur i Jægersborg Dyrehave!

Lørdag den 21. september 2019
kl. **14.00** ved den røde port ved **Klampenborg station**

Naturvejleder **Lars Rudfeld** vil lede gruppen i roligt tempo gennem **Dyrehaven**. Turen vil vare to-tre timer, og der vil være stop undervejs, bl.a. ved **Eremitageslottet**. Her holder vi en pause, så det

vil være klogt at medbringe kaffe/vand eller andet at styrke sig på. Turen slutter ved **Peter Lieps Hus** tæt ved Klampenborg Station, hvor det er muligt at drikke eftermiddagskaffe for egen regning. Pris for turen er **50 kr.** for voksne, mens børn deltager **gratis**. Der betales ved turens start til Folkevirke, Jeanne Bau-Madsen.

Tilmelding så hurtigt som muligt til folkevirke@folkevirke.dk. Da deltagerantallet er begrænset til 15-20 personer, bruger vi først til mølle-princippet.



Folkevirkes BB-lejr 2019:

Generationstræf fyldt med **HERLIGE** oplevelser

Af Karen Hallberg, lejrleder

Folkevirke er i gang med planlægningen af dette års **Bedsteforældre-Børnebørn-lejr** i skolernes efterårsferie.

I efterårsferien, altså i **uge 42**, holder Folkevirke den traditionsrige Bedsteforældre-Børnebørn-lejr.

Bedsteforældre fortolker vi bredt, for der er tale om en generations-lejr.

Lejren holdes fra mandag til fredag i en af Københavns Lærerforenings kolonier, kolonien hedder **Strandlyst** og ligger i **Lohals** på **Langeland**. Vi bor lige ud til Storebælt. Sidste år kunne vi nyde nogle fantastiske solnedgange, det håber jeg også, vi får mulighed for at opleve i år.

Hvad laver vi på BB lejren?

Mange forskellige ting. Vi leger inde og ude, klipper og klistrer, bager, laver mad, tager på udflugt.

Børnene elsker Halloween og laver pynt af både hyggelig og uhyggelig karakter, så vi den sidste aften kan holde Halloween-fest. Her underholder børnene, og de stolte bedsteforældre nyder løjerne.

Børnene får en unik mulighed for at knytte venskaber med børn fra andre dele af landet, og med nutidens sociale medier er venskaberne lette at holde vedlige.

Vi bedsteforældre har også nogle dejlige dage. Selv om vi selvfølgelig hygger os sammen med børnene, er der rig mulighed for voksentid – specielt om aftenen.

Tiden flyver afsted, og pludselig er det fredag, og lejren er slut. Det er tid til at sige farvel.

Prisen kommer til at blive **1.250 kr.** pr. person. Dette beløb inkluderer ophold og mad.

Det er muligt at leje pude og dyne på stedet. Det koster **30 kr.** pr. sæt. Der er et værelse pr. familie, men der er fælles toilet og bad.

Man skal selv sørge for transport til Lohals.

Har du lyst til at vide mere, så kontakt mig på:

hallberg.karen@outlook.dk.

Jeg håber, at vi ses!

SE MERE OM STEDET HER: WWW.KOLONIERNE.DK

Tur til Rungstedlund

Karen Blixen Museet

Karen Blixen Museet hylder med vinterens **store udstilling** de store nordiske forfattere, **svenske Selma Lagerlöf**, **norske Sigrid Undset** og **danske Karen Blixen**, med en fortryllende udstilling af **scenograf** og **kostumedesigner Maja Ravn**, som er tilknyttet Det Kongelige Teater.

De kvindelige karakterer hos de tre forfattere er blevet til kostumer af perlebesat silke, tyl, blondestoffer, plisserede stoffer og hampereb, oplyst indvendigt og svævende på loftet fra 1700-tallet. Citater fra de tre forfatteres værker er blevet syet i korssting. Intet mindre end 682.000 korssting skulle der til.

Haandarbejdets Fremme og Folkevirke arrangerer derfor en spændende tur til Karen Blixen Museet **tirsdag den 3. december kl. 13.00**.

Under besøget bliver der **foredrag** og **rundvisning** samt efterfølgende the, kaffe og kage.

Pris for medlemmer **250 kr.**

Pris for gæster **275 kr.**



Beløbet bedes venligst indbetalt til Haandarbejdets Fremmes kasserer Else Toft på Reg. nr. 4652, konto nr. 4865196032. Husk at mærke indbetalingen med beskeden »Karen Blixen«!

Tilmelding senest **fredag den 15. november 2019** til Ulla Brita Gregersen på mobil 23 32 08 09 eller på e-mail ublg1941@gmail.com.

Husk at oplyse navn, tlf., e-mail og sig, at du er medlem af Folkevirke!

På glædeligt gensyn til en spændende tur!

Karen Blixen foran Rungstedlund.
Foto: Blixen Photos.

Kvinder og karriere

Henriette Hallberg Thygesen



Folkevirke arrangerer i samarbejde med Kvindernes Bygning et **debattmøde** om Kvinder i ledelse **torsdag den 7. november**.

Det er **CEO Henriette Hallberg Thygesen** fra Svitser, som vil fortælle om **Kvinder og karriere** – set fra et praktisk perspektiv.

Henriette Hallberg Thygesen har været ansat hos Maersk i 25 år og er i dag senior vice president og en

del af Maersks Executive Leadership Team. Hun har i løbet af sin karriere arbejdet i Spanien, Kina, Hong Kong og USA.

Program

Kl. 17.30: Let traktement i Kvindernes Bygnings bestyrelseslokale på 2. sal.

Kl. 18.30: Oplæg og **debat** med Henriette Hallberg Thygesen.

Arrangementet er gratis, men af hensyn til det praktiske er det nødvendigt med forhåndstilmelding senest **den 30. oktober 2019** via e-mail til: folkevirke@folkevirke.dk.



Berigende fællesskaber

Af Annemarie Balle

»Come together
– Fællesskaber i Danmark«
af Jane Sandberg.
Forlag: Strandberg Publishing.
Pris: 199,95 kr.
160 sider

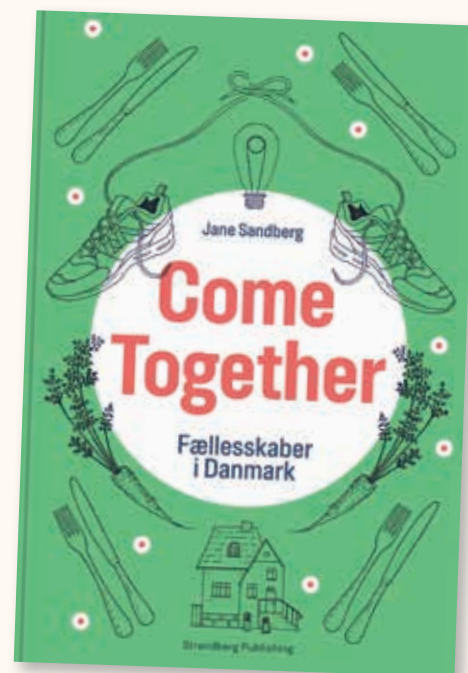
Institut for Lykkeforskning har for længst dokumenteret, at vi mennesker bliver mere lykkelige, når vi er en del af et større hele. Når vi er med i et fællesskab og derved har dannet givende, sociale relationer. Det er ikke så overraskende, for det er via fællesskaber, at vi møder medmennesker, som er optaget af samme emner, og som de er gået ind i – som oftest som frivillig – i de særlige rammer, som frivillighed i Danmark tilbyder.

I Jane Sandbergs bog peges på de særlige danske vilkår med mange organisationer og tilbud om at være med i et fællesskab. Hun skriver, at den rigdom måske skyldes, at det er i Danmark, at bl.a. andelstanken og højskolebevægelsen er opstået. I et spændende, indledende kapitel dykker Jane Sandberg ned i udviklingen af fællesskaber i Danmark og den betydning, som fællesskaber og også frivillighed har for

både den enkelte og for samfundet. I kapitlet rundes også den digitale påvirkning, som nogle har ment kunne spænde ben for det personlige møde. Men, påpeger Jane Sandberg, det er der intet belæg for. Måske tværtimod, fordi via de sociale medier kan man fx gøre opmærksom på sine arrangementer både hurtigere og billigere end via traditionel annoncering i dagblade og ugeaviser. Desuden kan der i de elektroniske samtaler udbredes en basisviden og også foregå en relevant small-talk, som kan stimulere deltagerne til at mødes i den virkelige verden.

Det er der i hvert fald mange eksempler på.

Efter det indledende kapitel rummer bogen skildringer af 24 meget forskellige fællesskaber i både små og store byer og med kort og lang levetid. Det er spændende at læse om de mange fællesskaber – og måske mest givende er det at læse de gode råd, som initiativtagerne kommer med i slutningen af hver omtale. Det er råd, som alle, der er engageret i foreninger og fællesskaber, kan blive klogere af. Nogle kender man måske, men så er det godt at blive mindet om dem endnu en gang og også indse, at der er nogle almengyldige omgangsfor-



mer i fællesskaber, som er med til at sikre dem en levedygtighed, og som også betyder rigtig meget for måske især de nye deltagere i etablerede fællesskaber.

Fællesskaber bygger i høj grad på frivillighed og engagement. En glæde ved at udføre opgaverne sammen med andre og en tro på, at lige netop dette projekt kan være til glæde for mange andre.

Det er disse grundværdier, der gennemsyrrer omtalen af de udvalgte fællesskaber. Uanset egne interesser så vil man kunne finde inspiration til selv at gå videre med at udvikle sine egne sociale relationer og også finde inspiration til at gå ind i nye.

God læselyst!



**Landet over
tilrettelægger Folkevirke
møder, foredragsrækker,
studiekredse, temamøder,
kurser og lejre,
hvor alle kan deltage**

Ved redaktionens slutning
forelå der oplysninger
om disse arrangementer.

Mere detaljerede oplysninger kan fås
ved henvendelse til
Folkevirkes kontor,
Niels Hemmingsens Gade 10, 3. sal,
1153 København K,
telefon 33 32 83 11
(bedst tirsdage mellem kl. 9 og 16)
eller folkevirke@folkevirke.dk

Folkevirkes møder former sig som
åbne debatter om aktuelle emner,
hvor deltagerne som regel
tager udgangspunkt i et oplæg.
**Folkevirkes møder er åbne
for alle interesserede!**

REGION HOVEDSTADEN

BORNHOLM

Kontakt:

Marianne Kofod Pedersen,
Svanekevej 32, 3740 Svaneke
Tlf. 56 49 21 65

KØBENHAVN

»På Folkevirke«

Niels Hemmingsens Gade 10,
1153 København K.

5. september

Folkevirke København arrangerer
hen over året 2019 besøg hos
forskellige trosretninger.

Det andet arrangement er torsdag
den 5. september 2019 kl. 17.00 med
besøg i »Den Koptiske Ortodokse
kirke«, Taastrup Hovedgade 162,
2630 Taastrup – Skt. Maria &
Skt. Markus.

12. september

Under overskriften »Hvorfra kommer
forandring?« inviterer Folkevirke og
Sankt Joseph Seniorcenter til et
spændende eftermiddagsmøde den
12. september kl. 14.00-16.00 i
Klerkesalen, Seniorcenter Sankt
Joseph, Griffenfeldsgade 44, 1. sal,
2200 København N

Program:

Præsentation af Folkevirke og Sankt
Joseph Seniorcenter v. landsformand
Annemarie Balle
Debatoplæg om demokratiets
udfordringer ved tidligere borgmester
i Kalundborg Aage Brejnrod.
Workshop om demokratiudvikling.
Afsluttende debat.
Undervejs serveres kaffe/the og
kage.

Det er gratis at deltage, men tilmel-
ding er nødvendig til:
folkevirke@folkevirke.dk

Kontakt:

Folkevirke,
Niels Hemmingsens Gade 10, 3. sal,
1153 København K. eller
Jeanne Bau-Madsen
Tlf. 21 27 62 19
folkevirke@folkevirke.dk

Folkevirkes Litteraturkreds i København

Mødestedet er Folkevirke,
Niels Hemmingsens Gade 10, 3. sal,
1153 København K.
Tlf. 33 32 83 11

Debatmøderne foregår på torsdage kl. 12.00-14.30.

Datoer og bøger er aftalt
af studiekredsen.

Der betales kontingent for hele
sæsonen ved kursusstart
(efterår og forår) i alt kr. 600.

Litteraturkredsen har eksisteret i flere
år, og der kommer hele tiden nye
medlemmer. Men der er plads til flere,
som har lyst til at engagere sig i en
levende og vedkommende debat.

Kontakt:

Britta Poulsen
Tlf. 46 36 56 32

KØBENHAVNS VESTEGRN Vestegnens Litteraturkreds

Møderne holdes den sidste tirsdag
i hver måned.

Med mindre andet er nævnt,
så holdes alle møder i
Glostrup Fritidscenter, mødelokale 2,
kl. 14.00-17.00.

24. september

»Potensgiverne« af Karen Brunk
Holmqvist
Fremlægges af: Annelise Bohn.
Dagens digt: Anne Birthe Kyed.

29. oktober

»Ishavet« af Lars Johanson.
Fremlægges af: Birgit Kristensen.
Dagens digt: Connie Michel.

10. december

»Se Himlen over min fars tag« af
Zeinab Mosawi – Birgitte Vestermark.
Fremlægges af: Doris Nyrup.
Dagens digt: Ulla Persso.
Dette møde holdes hos Ellen Kristian-
sen, Vegavænget 11 i Albertslund.

Tilmelding og kontakt:

Formand Ellen Kristiansen,
Vegavænget 11, 2620 Albertslund
Tlf. 43 64 62 07
Næstformand Ingelise Olsen
Kasserer Annelise Bohn
Mobil 21 68 02 42
E-mail: familienbohn@hotmail.com
Suppleant/revisor Anne Birthe Kyed

REGION NORDJYLLAND

FOLKEVIRKE VESTHIMMERLAND

Alle arrangementer foregår på
Farsø Hotel kl. 14.00-16.15,
hvis ikke andet er nævnt.
Entré og kaffe med kage – 90 kr.

9. september kl. 19.30

på Kimbrer Kroen, Aars.
Museumsinspektør ved Nordjyllands
Historiske Museum Bodil Frandsen.
Emne: »Regan Vest i Rold Skov«.
Et foredrag i ord og billeder om
et monument på dansk jord fra
koldkrigstiden.

7. oktober

Cand. mag. Katrine Bach Habersaat,
ansat som »Technical officer« i
WHO's vaccinationsprogrammer.
Emne: »Vaccination – om succes og
kontrovers«.
Millioner af menneskeliv er i tidens
løb blevet reddet. Hvorfor oplever vi
skepsis i dag?

4. november

Dr. phil. Henrik Becker-Christensen,
tidligere generalkonsul i Flensborg.
Emne: »Fra mod hinanden til med
hinanden«.
Grænselandets historie fra 1830
til i dag.

2. december

Jazzsanger og sangskriver Anna
Pauline Andersson og pianist Jacob
Dedenroth Broholm, begge konserva-
torieuddannede.
Emne: »Rytmsk sang og musik ved
juletid«.



Kontakt:

Formand:
Tove Kristensen,
Hans Egedes Vej 120, 9600 Aars
Tlf. 20 87 64 12
Tove.kristensen2@skolekom.dk
Næstformand:
Else Thirup, Aars
Tlf. 23 25 28 17
Sekretær:
Lone Nørgaard,
Svoldrupvej 122, Vognsild, 9600 Aars
Tlf. 98 65 82 57
pelonor122@gmail.com
Bestyrelsesmedlemmer:
Margrethe Dam Hansen, Farsø
Tlf. 41 59 33 34
Ellen Kahr Thomsen, Blære
Tlf. 98 66 62 05
Suppleanter:
Mona Jensen, kasserer,
Aalborgvej 4, Hornum, 9600 Aars
Tlf. 22 40 29 58
Mona22402958@gmail.com
Iris Brink Hansen, Risgårde
Tlf. 98 63 60 42

Vesthimmerlands

Litteraturkreds

Sted: Akademi ved
Dronning Ingrid Hallerne, Farsø.
Alle møder starter kl. 14.00,
med mindre andet oplyses.
Alle er velkomne!

Kontakt:

Jette Høyer, studiekredsleder
Tlf. 25 39 97 96
Inger Olsen
Tlf. 98 63 34 34

REGION MIDTJYLLAND

HERNING

Møder holdes i Bethania, Torvet 9,
Herning.
De holdes hver anden mandag
kl. 14.00-16.00.

Der er adgang en halv time før. I løbet
af mødet holdes der en kaffepause på
ca. et kvarter, så man kan nyde sin
medbragte kaffe. Der er også mulighed
for at købe kaffe.

*Ved første møde mandag den 9.
september åbner vi dørene kl. 13.00 på
grund af tilmelding til den nye sæson.*

9. september

»En krukke fuld af oplevelser«, hvor
Ingerlise Helgesen, Ikast fortæller om
en anderledes barndom ved Tirpitz,

om dramatiske oplevelser i Grønland,
spændende ophold i USA, ulandsfrivil-
lig i Afrika og underviser i Kina og
Irland.

23. september

»En sund sjæl i et sølle skrog« ved
entertainer Leif Fabricius, der har
skrevet teksterne til Karl Ejnar fra
Borris. Det behøver ikke at være
kedeligt at blive ældre. Et positivt livssyn
og humoristisk sans er god modgift, når
tidens tand gnaver. En frisk indsprøjt-
ning i den 3. alder.

7. oktober

»Skagensmalerne og deres kvindfolk«
v/ højskolelærer Lene Kirkegaard.
Tidsepoken omkring Skagensmalerne
og et stykke kunsthistorie krydret med
mange gode anekdoter.

21. oktober

Forfatter Tapio Juhl fortæller om
Finlands historie og om de finske
krigsbørn, bl.a. hans egen beretning
om at komme til Danmark i 1943 og
tiden efter.

4. november

Tidl. skoleleder Frede Agger fortæller
om Martha Christensens forfatterskab
og gennemgår en af hendes bøger,
nemlig »Høvdingebørn«.

18. november

»Afghanistan – inden for og uden for
murene«. Melaine Christensen, der har
arbejdet 1½ år i Afghanistan som
jordemoder og billedkunstner, fortæller
og viser billeder om landet og dets
befolkning.

2. december

Juleafslutning. Tidligere leder af
Bakkehuset i Ikast, Bente Busk kommer
og synger sammen med os.

Medlemskontingent for hele sæsonen
er 200,00 kr. Hvert møde koster
40,00 kr. for medlemmer og 60,00 kr.
for ikke-medlemmer. Satsene er også
gældende for pensionister.

Bestyrelse:

Formand:
Lene Lund,
Emil Resensvej 47, Herning
Tlf. 12 92 58 50
lene47lund@gmail.com
Næstformand:
Iben Brock,
Spinkebjerg 31, Gjellerup, Herning
Tlf. 22 12 95 53
ibenebrock@gmail.com
Kasserer:
Tove Katstrup,
Karen Blixens Vej 1p, Ikast
Tlf. 40 70 90 51
katstrup@altiboxmail.dk

Ordinære bestyrelsesmedlemmer:
Jutta Jørgensen,
Fællestoftens 4, Tjørring, Herning
Tlf. 97 26 80 18
jutta.np@gmail.com
Tytte Vestergaard Olesen,
Laubsvej 15, Herning
Tlf. 25 80 50 67
bentvest@hotmail.dk
Suppleanter
Birde Lindholm,
Sabroesvej 3D, 4. sal, dør 5,
Herning
Tlf. 23 67 76 75
preben.lindholm@mail.dk
Hanne Østergaard,
Østre Kirkevej 36, Herning
Tlf. 20 41 11 40
hanne.bendt@gmail.com

HOLSTEBRO

Kontakt:

Karen Margrethe Madsen
Tlf. 97 41 40 92

REGION SYDDANMARK

ODENSE

Litteratur- og samtalekreds

Kontakt:

Ida Hansen
Tlf. 66 11 23 71

REGION SJÆLLAND

ROSKILDE

Kontakt:

Britta Poulsen
Tlf. 23 46 45 95
britta.poulsen@privat.dk
Kirsten Rudfeld
Tlf. 29 61 28 81
rudfeld@webspeed.dk

ØLSTED

Litteraturstudiekreds

Vi mødes hver 6. uge og
planlægger fra gang til gang.

Kontakt:

Lis Timmermann,
Hermelinvej 9, 3310 Ølsted

UDLAND

GRØNLAND

Folkevirke i Nuuk

Kontakt:

Rebekka Olsvig,
Jens Kreutzmann Aqq 30,
postboks 575,
3900 Nuuk, Grønland

Folkevirke til kulturmøde på Mors:

Demokratisk dannelse uden kvinder?

Folkevirke har et par gange tidligere deltaget i **Kulturmødet Mors**, ligesom Folkevirke har været med på Folkemødet på Bornholm.

Folkevirke vurderer, at kulturmødet på Mors er den helt rigtige profil for foreningen. Derfor har Folkevirke undersøgt forskellige muligheder og lagt sig fast på, at vi denne sommer vil arrangere et **debatmøde med professor i statskundskab Drude Dahlerup**, som holdt den flotte festtale til Folkevirkes 75 års jubilæum på Vartov.

Arrangementet med Drude Dahlerup holdes fredag den 23. august i Monas Hus på Hovedgaden kl. 15.00-16.00.

Professor i statskundskab Drude Dahlerup fortæller om sit arbejde som international rådgiver omkring styrkelsen af kvinders deltagelse i politik rundt omkring i verden og lægger op til debat om, hvorvidt vi kan tale om demokrati, hvis kvinder og andre er underrepræsenterede. Drude Dahlerup kommer med eksempler på nødvendigheden af at arbejde for større mangfoldighed i det politiske liv.

Desuden stilles spørgsmål som:

- Hvordan kan interessen for demokrati og politisk dannelse skærpes?
- Hvordan kan vi stoppe »hate speech« på de sociale medier?

- Er Folketinget repræsentativt for befolkningen?
- Hvorfor har mandsdominerede parlamenter i over 90 lande vedtaget kønskvoterings-love?
- Hvorfor er kønskvotering som metode nærmest tabu i den danske debat?
- Er dansk ligestillingspolitik generelt gået i stå?

På forhåbentlig
gensyn på
Kulturmødet
Mors!



Foto: Per Bille.